

Asia: VM/1076/03.01.01/2019 VM056:00/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tiedonhallintaa koskevan lainsäädännön valmistelussa tulee ottaa huomioon viranomaisten keskenään erilaiset toimintaympäristöt, tehtävät ja asema. Erityisesti tuomioistuinten osalta tulee varmistaa, että tiedonhallintaa koskeva sääntely ei vaikuta kielteisesti lainkäyttötoiminnan perusedellytyksiin.

Asetusluonnoksen 6 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi turvallisuusluokitellun asiakirjan antamisen edellytyksistä. Pykälän mukaan viranomaisen on ennakolta varmistuttava siitä, että turvallisuusluokitellun asiakirjan suojaamisesta huolehditaan asianmukaisesti, kun se antaa tällaisen asiakirjan muulle kuin valtionhallinnon viranomaiselle.

Tuomioistuimia koskevat omat oikeudenkäyntimenettelyä koskevat säännökset, ja oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuudesta ja salassapidosta on säädetty erikseen oikeudenkäynnin julkisuutta koskevissa laeissa. Ainakin hallintotuomioistuimet saattavat oikeudenkäynnin julkisuutta koskevassa lainsäädännössä tarkoitetun asianosaisen tiedonsaantioikeuden nojalla joutua jossakin tilanteessa luovuttamaan turvallisuusluokiteltua aineistoa myös yksityiselle asianosaistaholle. Asetuksen 6 § tulisi sanamuotonsa perusteella tällaisessa tilanteessa ilmeisesti sovellettavaksi. Asetuksesta tai sitä koskevasta muistiosta ei kuitenkaan ilmene varautuminen siihen, että turvallisuusluokiteltua aineistoa luovutettaisiin yksityiselle taholle, jolla ei olisi lakiin perustuvaa yleistä velvollisuutta salassa pidettävien tietojen suojaamiseen, eikä siten se, mitä toimenpiteitä asetuksen 6 § tällaisessa tilanteessa tuomioistuimelta käytännössä edellyttäisi. Käytännössä tuomioistuimella ei juuri ole tosiasiallisia mahdollisuuksia varmistua siitä, että yksityinen taho huolehtii asiakirjan suojaamisesta.

Asiaa on aiheellista tarkastella jatkovalmistelussa tarkemmin ja tarkentaa säännöksen sanamuotoa, mikäli se ei ole tarkoitettu sovellettavaksi tällaisessa tilanteessa. Huomioon on otettava myös se,

että turvallisuusluokittelua koskevia säännöksiä ei kirjoiteta tavalla, joka olisi ristiriidassa asianosaisen tiedonsaantioikeutta koskevien säännösten tai muiden oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä turvaavien vaatimusten kanssa.

Asetusluonnoksen siirtymäsäännöksen mukaan arkistoitujen tai viranomaisella säilytettävänä olevien asiakirjojen osalta turvallisuusluokittelua koskevan merkinnän tarve on arvioitava siinä vaiheessa, kun viranomainen ottaa ”asiakirjan uudelleen käsittelyyn”. Siirtymäsäännöksen mukaan viranomaisen on saatettava turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen käsittely vastaamaan asetuksessa säädettyjä vaatimuksia kolmen vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta.

Ainakin hallintotuomioistuimissa arkistoitujen ja säilytettävänä olevien asiakirjojen määrä on huomattava. Kysymys siitä, missä tilanteessa tällaisiin asiakirjoihin kohdistuu turvallisuusluokittelua koskevia velvoitteita, on tuomioistuinten resurssien käytön kannalta olennainen. Kun otetaan huomioon, että asetuksen 2 §:n mukaan asiakirjan käsittelyllä tarkoitettaisiin muun ohella asiakirjan katselua, näyttäisi velvollisuus turvallisuusluokittelua koskevan merkinnän tarpeen arvioimiseen syntyvän jo siinä käytännössä tavanomaisessa tilanteessa, jossa tuomioistuimen henkilöstöön kuuluva katsoo yksittäisen asian käsittelyn yhteydessä jonkin toisen asian oikeudenkäyntiaineistoa. Turvallisuusluokittelua koskevan merkinnän tarpeen arvioimiseen on tällaisessa tilanteessa vaikea nähdä tosiasiallista käytännön tarvetta.

Siirtymäsäännöksestä johtuvia velvollisuuksia on aiheellista tarkastella jatkovalmistelussa tarkemmin, ottaen huomioon arkistoitujen ja säilytettävänä olevien asiakirjojen luokitteluun liittyvät käytännön tarpeet ja taloudelliset näkökohdat. Asetusta koskevasta muistiosta ei ilmene, että näitä näkökohtia olisi asetuksen valmistelussa toistaiseksi otettu asianmukaisesti huomioon.

Lausunnon on valmistellut hallinto-oikeustuomari Toni Kaarresalo.

Ylituomari Liisa Heikkilä

Vainionpää Suvi
Helsingin hallinto-oikeus - Ylituomari Liisa Heikkilä